

ΟΔΗΓΟΣ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΑμεΑ

www.isea.com.gr

«Μόνο όλοι μαζί μπορούμε! Στη φύση δεν υπάρχουν διακρίσεις: ένα πρόγραμμα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης Ατόμων με Αναπηρία»

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης που εκπονούνται στα πλαίσια της Ειδικής αγωγής είναι ποσοτικά περιορισμένα και η επιμόρφωση των εμπλεκομένων στον τομέα της Ειδικής Αγωγής για την υλοποίηση Περιβαλλοντικών Προγραμμάτων ελλιπής. Ωστόσο, η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και η Ειδική Αγωγή δύναται να συσχετιστούν, καθώς και οι δύο κλάδοι επιδιώκουν να καλλιεργήσουν το σεβασμό στη διαφορετικότητα και να προάγουν τη συμμετοχικότητα των εκπαιδευομένων. Βάσει των σύγχρονων παιδαγωγικών απόψεων η διαφορετικότητα των ατόμων με ειδικές ανάγκες δεν τους στερεί το δικαίωμα και την ικανότητα εμπλοκής τους στα κοινωνικά και περιβαλλοντικά ζητήματα ως ενεργοί πολίτες. Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, λοιπόν, είναι ένας δρόμος κοινωνικής ενσωμάτωσης, αποδοχής και ενεργής συμμετοχής για όλους, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με ειδικές ανάγκες, προάγοντας την ευαισθητοποίησή τους σε περιβαλλοντικά θέματα.

Για το λόγο αυτό, το Μικτό Κέντρο Δημέρευσης Ημερήσιας Φροντίδας Απασχόλησης και Κατάρτισης ΑμεΑ (ΚΔΗΦ) «Τα Παιδιά της Άνοιξης» και η Περιβαλλοντική Οργάνωση για την προστασία των υδάτινων οικοσυστημάτων *iSea* ξεκίνησαν το Μάρτιο του 2017 μια πολύ ενδιαφέρουσα συνεργασία με στόχο την ευαισθητοποίηση και την εκπαίδευση των ωφελούμενων του ΚΔΗΦ σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος.

Η συγκεκριμένη Δράση με τίτλο *‘Μόνο όλοι μαζί μπορούμε! Στη φύση δεν υπάρχουν διακρίσεις’*: πρόγραμμα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης Ατόμων με Αναπηρία, χρηματοδοτήθηκε από το Κοινωφελές Ίδρυμα Ιωάννη Σ. Λάτση, στο πλαίσιο του Προγράμματος «Σημεία Στήριξης», μιας κοινής πρωτοβουλίας του Κοινωφελούς Ιδρύματος ΤΙΜΑ, του Κοινωφελούς Ιδρύματος Ιωάννη Σ. Λάτση, του κοινωφελούς οργανισμού Hellenic Hope και του Ιδρύματος Μποδοσάκη.

Η Δράση υλοποιήθηκε σε τρεις φάσεις. Αρχικά, πραγματοποιήθηκαν έξι εσωτερικές δράσεις στις εγκαταστάσεις του ΚΔΗΦ «Τα Παιδιά της Άνοιξης», κατά τις οποίες οι ωφελούμενοι είχαν την ευκαιρία να μάθουν ενδιαφέροντα πράγματα σχετικά με τα ζώα της θάλασσας, τους κινδύνους της ρύπανσης των υδάτινων οικοσυστημάτων, αλλά και την αξία και τους τρόπους της ανακύκλωσης μέσα από τη συμμετοχή τους σε βιωματικές δραστηριότητες και περιβαλλοντικά παιχνίδια.

Σε δεύτερη φάση πραγματοποιήθηκαν τρεις εξωτερικές δράσεις σε μέρη πλούσιας φυσικής ομορφιάς της ευρύτερης περιοχής της Ημαθίας, όπου έγινε προσπάθεια να εφαρμοστούν οι νέες γνώσεις σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος.

Η τρίτη και τελική φάση περιλάμβανε τη συγγραφή του παρόντος οδηγού με στόχο τη διανομή του σε όλα τα Κέντρα που ασχολούνται με ΑμεΑ, σαν μια πρόταση ενός περιβαλλοντικού προγράμματος με εφαρμογή στο χώρο της ειδικής αγωγής. Ο οδηγός Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην Ειδική Αγωγή αποτελεί ένα βοήθημα προς τους εμπλεκόμενους στον τομέα της ειδικής αγωγής που ενδιαφέρονται να πραγματευτούν περιβαλλοντικά ζητήματα μέσα από εκπαιδευτικές διαδικασίες.

Ο συγκεκριμένος οδηγός χωρίζεται σε τρία μέρη: α)το θεωρητικό πλαίσιο, όπου παρουσιάζονται με λίγα λόγια οι έννοιες της Ειδικής Αγωγής και της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, β)το πρακτικό κομμάτι, όπου παρουσιάζονται αναλυτικά οι δραστηριότητες, τα παιχνίδια και το υλικό που χρησιμοποιήθηκαν κατά την υλοποίηση της Δράσης και γ)τα αποτελέσματα της Δράσης αυτής, όπου περιγράφονται τα οφέλη ως προς τους συμμετέχοντες.

A. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Ειδική Αγωγή είναι η ειδική βοήθεια που παρέχεται στα άτομα με ειδικές ανάγκες, βάσει ενός σχεδιασμένου εκπαιδευτικού προγράμματος. Σύμφωνα με το νόμο 3699/2008, Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση (ΕΑΕ) είναι το σύνολο των παρεχόμενων εκπαιδευτικών υπηρεσιών στους μαθητές με αναπηρία ή στους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Στα άτομα αυτά ανήκουν όσοι παρουσιάζουν:

- Νοητική καθυστέρηση
- Αισθητηριακά προβλήματα (ακοής, όρασης)
- Αυτισμό/ Διάχυτη αναπτυξιακή διαταραχή
- Προβλήματα λόγου
- Κινητικές/ σωματικές αναπηρίες
- Προβλήματα συμπεριφοράς ή
- Σύνθετες γνωστικές, συμπεριφορικές διαταραχές (σοβαρές, βαριές πολλαπλές αναπηρίες)

Στόχοι της Ειδικής Αγωγής είναι:

- Η ολόπλευρη και αρμονική ανάπτυξη της προσωπικότητας των ατόμων με αναπηρία (ΑμεΑ) και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες,
- Η έγκαιρη διάγνωση και διαφοροδιάγνωση των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες με στόχο την καλύτερη δυνατή παρέμβαση
- Η απόκτηση και η βελτίωση των δεξιοτήτων που είναι απαραίτητες για τη μεγαλύτερη δυνατή αυτονομία και κοινωνική προσαρμογή των ΑμεΑ
- Η ισότιμη ένταξη των ατόμων αυτών σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης ύπαρξης (εκπαίδευση, ψυχαγωγία, εργασία κ.λ.π.)

Για την επίτευξη αυτών των στόχων η Ειδική Αγωγή αξιοποιεί και εφαρμόζει τη γνώση από διάφορα επιστημονικά πεδία, όπως είναι η ιατρική, η ψυχολογία και η παιδαγωγική. Πρόκειται, επομένως, για έναν ευρύ επιστημονικό κλάδο, στον οποίο κινούνται και συνεργάζονται πολλές ειδικότητες, όπως εκπαιδευτικοί, ψυχολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί, ειδικοί παιδαγωγοί, λογοθεραπευτές, εργοθεραπευτές, φυσιοθεραπευτές και ιατροί (νευρολόγοι, αναπτυξιολόγοι, ψυχίατροι κ.ά.).

Βασικοί τομείς του διδακτικού προγράμματος με βάση το αναλυτικό πρόγραμμα της Ειδικής Αγωγής είναι:

- Η αισθητηριακή και κινητική αγωγή
- Η κοινωνική προσαρμογή
- Η εκπαίδευση σε θέματα αυτοεξυπηρέτησης και αυτόνομης διαβίωσης
- Η ανάπτυξη και διατήρηση βασικών γνωστικών δεξιοτήτων (π.χ. γλώσσα και μαθηματικά)
- Η διαχείριση του ελεύθερου χρόνου
- Η προεπαγγελματική κατάρτιση
- Η συνεργασία σχολείου και οικογένειας

Μέσα, λοιπόν, στο πλαίσιο του διδακτικού προγράμματος που προτείνεται για τα σχολεία και τα Κέντρα για άτομα με αναπηρία συμπεριλαμβάνεται και η έννοια της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, στο επίπεδο της κοινωνικής ενσωμάτωσης και της δημιουργικής απασχόλησης των ΑμεΑ.

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

«Η Π.Ε. είναι μια διαρκής διαδικασία δια της οποίας τα άτομα και οι κοινωνικές ομάδες θα συνειδητοποιήσουν το περιβάλλον τους και θα αποκτήσουν τις γνώσεις, τις αξίες, τις ικανότητες, την εμπειρία και επίσης τη θέληση που θα τους επιτρέψουν να δράσουν ατομικά και συλλογικά με σκοπό την επίλυση των σημερινών και μελλοντικών προβλημάτων του περιβάλλοντος», σύμφωνα με την U.N.E.S.C.O. Σκοπός λοιπόν της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης αποτελεί η θεμελίωση περιβαλλοντικού ήθους και μίας οικοκεντρικής κατεύθυνσης της σύγχρονης κοινωνίας ως λύση για την αντιμετώπιση της οικολογικής κρίσης μέσα από τον επαναπροσδιορισμό της σχέσης του ανθρώπου με το περιβάλλον με συνέπεια την υιοθέτηση υπεύθυνης προς το περιβάλλον συμπεριφοράς.

Βασικοί στόχοι της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης σύμφωνα με την U.N.E.S.C.O είναι:

- Η συνειδητοποίηση του περιβάλλοντος και των προβλημάτων που αντιμετωπίζει και η ευαισθητοποίηση των πολιτών και των κοινωνικών ομάδων.
- Η πληροφόρηση των πολιτών και των κοινωνικών ομάδων και η απόκτηση γνώσεων και εμπειριών γύρω από τα περιβαλλοντικά προβλήματα.
- Η καλλιέργεια αξιών, στάσεων και συναισθημάτων που θα αναπτύξουν το ενδιαφέρον των πολιτών και των κοινωνικών ομάδων για το περιβάλλον και θα προωθήσουν την ενεργό συμμετοχή.
- Η απόκτηση ικανοτήτων για την προστασία του περιβάλλοντος και την επίλυση των περιβαλλοντικών προβλημάτων από τους πολίτες και τις κοινωνικές ομάδες.
- Η δυνατότητα ανάληψης δράσης από τους πολίτες και τις κοινωνικές ομάδες.

Σήμερα, η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση συνδέεται άρρηκτα με την προώθηση περιβαλλοντικής, κοινωνικής και οικονομικής αειφορίας και ο όρος που συνάδει με τον σκοπό της για την καλλιέργεια συμπεριφοράς που συμβάλλει στην επίτευξη ενός αειφόρου μέλλοντος είναι η «Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη». Στα πλαίσιά της επιδιώκεται η οικονομική και περιβαλλοντικής αειφορία, αλλά και η κοινωνική δικαιοσύνη και ισότητα.

- Κάποια από τα χαρακτηριστικά της Εκπαίδευσης για την Αειφόρο Ανάπτυξη είναι: Η δια βίου εκπαίδευση.

- Η διεπιστημονικότητα.
- Η αξιοποίηση τόσο της τυπικής, όσο της μη τυπικής και της άτυπης εκπαίδευσης.
- Η ενασχόληση με παγκόσμια περιβαλλοντικά ζητήματα σε τοπικό επίπεδο.
- Η ποικιλία και ο συνδυασμός παιδαγωγικών μεθόδων.
- Η συμμετοχική μάθηση.
- Η ανάπτυξη κριτικής σκέψης.
- Η επίλυση προβλήματος για τη μελέτη περιβαλλοντικών ζητημάτων.

Απευθύνεται λοιπόν σε όλες τις ηλικιακές και κοινωνικές ομάδες, καθώς και σε όλους τους τύπους εκπαίδευσης επηρεάζοντας την καθημερινή συμπεριφορά, τις δραστηριότητες και τις αποφάσεις των εμπλεκομένων σε ό,τι αφορά τη σχέση τους με το περιβάλλον. Ακόμη, δίνει τη δυνατότητα εφαρμογής μεγάλης ποικιλίας μεθοδολογικών προσεγγίσεων, διδακτικών στρατηγικών και διαφορετικών δραστηριοτήτων.

Η βιωματική και συμμετοχική μάθηση αποτελεί την παιδαγωγική προσέγγιση που πλαισιώνει την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Η επιλογή των μεθόδων κατά την εκπαιδευτική διαδικασία εξαρτάται από τους στόχους της, τις ανάγκες των εκπαιδευομένων και το περιβαλλοντικό θέμα. Η πληθώρα των μεθόδων που δύναται να χρησιμοποιηθεί μπορεί να περιλαμβάνει τον καταγισμό ιδεών, των χαρακτηρισμό εικόνων, τη μελέτη πεδίου, την επίλυση προβλήματος, τη συζήτηση, τις επισκέψεις, τα παιχνίδια, τα μέσα εικαστικής έκφρασης κ. ά. .

Ο σχεδιασμός του προγράμματος περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης Ατόμων με Αναπηρία 'Μόνο όλοι μαζί μπορούμε! Στη φύση δεν υπάρχουν διακρίσεις' και η επιλογή της μεθοδολογίας, εκτός από την ενημέρωση των συμμετεχόντων για τα περιβαλλοντικά ζητήματα που παρουσιάστηκαν, βασίστηκε στην ελευθερία έκφρασης, την ενίσχυση του ενδιαφέροντός τους, στο «άνοιγμα» της δομής στην τοπική κοινωνία και στη συμμετοχή σε αυτήν.

B. ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Η Δράση με τίτλο *‘Μόνο όλοι μαζί μπορούμε! Στη φύση δεν υπάρχουν διακρίσεις’*: πρόγραμμα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης Ατόμων με Αναπηρία, σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε από το επιστημονικό προσωπικό του ΚΔΗΦ με την επωνυμία «Τα Παιδιά της Άνοιξης» και από μέλη της Περιβαλλοντικής Οργάνωσης iSea. Απευθυνόταν σε άτομα με νοητική αναπηρία που φιλοξενούνται στο συγκεκριμένο Κέντρο και οι δύο πρώτες φάσεις ολοκληρώθηκαν σε διάστημα 5 μηνών (Μάρτιος-Ιούλιος 2017).

Οι ωφελούμενοι χωρίστηκαν σε δύο ομάδες των 20 ατόμων με βάση το νοητικό και συμπεριφορικό δυναμικό τους, ώστε να εξασφαλιστεί η μεγαλύτερη δυνατή λειτουργικότητα της κάθε ομάδας. Η συχνότητα των εσωτερικών δράσεων ήταν μία φορά την εβδομάδα με διάρκεια δύο ωρών, ενώ των εξωτερικών δράσεων ήταν μία φορά το μήνα με διάρκεια 3 ωρών.

Οι εσωτερικές δράσεις αφορούσαν την επεξεργασία τριών θεματικών ενοτήτων μέσω της παρουσίασης σχετικού οπτικού υλικού και της εφαρμογής βιωματικών ασκήσεων και περιβαλλοντικών παιχνιδιών, ενώ οι εξωτερικές αφορούσαν την εφαρμογή των νέων γνώσεων στο φυσικό πεδίο. Μετά από κάθε δράση γινόταν αξιολόγηση της όλης διαδικασίας, τα αποτελέσματα της οποίας λαμβάνονταν υπόψη στο σχεδιασμό της επόμενης δράσης.

Θεματική ενότητα 1:

ΖΩΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΘΑΛΑΣΣΩΝ

Τα θαλάσσια οικοσυστήματα της χώρας μας χαρακτηρίζονται από πλούσια βιοποικιλότητα, καθώς φιλοξενούν πολλά είδη, όπως θηλαστικά, ψάρια, ασπόνδυλα, αλλά και οικοτόπους. Σε αυτή την ενότητα εξετάστηκαν τα 4 είδη δελφινιών που συναντώνται στη χώρα μας, το ζωνοδέλφιο, το ρινοδέλφιο, το κοινό δελφίνι και το σταχτοδέλφιο, η μεσογειακή φώκια που ζει και αναπαράγεται στις ελληνικές θάλασσες γνωστή ως monachus- monachus, και απειλούμενη με εξαφάνιση. Εκτός από θηλαστικά στη συγκεκριμένη ενότητα εξετάστηκε η θαλάσσια χελώνα και οι καρχαρίες, καθώς η θαλάσσια πανίδα της Ελλάδας αποτελείται από χελώνες και 47 είδη καρχαριών, πολλά εκ των οποίων απειλούνται με εξαφάνιση. Τα παραπάνω αποτελούν μόνο κάποια παραδείγματα από τα χιλιάδες είδη της ελληνικής θαλάσσιας πανίδας.

Σκοπός

Η ενημέρωση των συμμετεχόντων σχετικά με κάποια είδη- κλειδιά που ζουν στα ελληνικά θαλάσσια οικοσυστήματα και τα βασικά τους χαρακτηριστικά.

Στόχοι

- Η γνωριμία των συμμετεχόντων με τα μέλη της iSea
- Η διερεύνηση πρότερης γνώσης
- Η κατανόηση της έννοιας «θαλάσσιο» ζώο
- Η εξοικείωση με την έννοια «εξαφάνιση» ενός είδους
- Η κατανόηση των ομοιοτήτων και των διαφορών που παρουσιάζουν τα θαλάσσια ζώα με τον άνθρωπο
- Η ικανότητα αναγνώρισης και κατηγοριοποίησης κάθε ζώου σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά του

Υλοποίηση

Στάδιο 1^ο

Επιμέρους στόχοι: Γνωριμία και εξοικείωση των συμμετεχόντων με τους εκπαιδευτές της iSea, σταδιακή εισαγωγή τους στο θέμα.

Προτάσεις

- **Παιχνίδι γνωριμίας:** Οι συμμετέχοντες και οι εκπαιδευτές σχηματίζουν έναν κύκλο. Κάθε άτομο με τη σειρά λέει το όνομά του, το αγαπημένο του ζώο και στη συνέχεια μιμείται το αγαπημένο του ζώο ηχητικά.

Στάδιο 2^ο

Επιμέρους στόχοι: Διερεύνηση προϋπάρχουσας γνώσης σχετικά με τα θαλάσσια ζώα που υπάρχουν και το διαχωρισμό τους από τα χερσαία.

Προτάσεις

- **Καταιγισμός ιδεών:** Ζητάμε από τους συμμετέχοντες να μας πουν τα θαλάσσια ζώα που γνωρίζουν και τα καταγράφουμε σε έναν πίνακα ή σε ένα μεγάλο χαρτόνι. Σε περίπτωση που αναφερθούν ζώα που δεν ανήκουν σε αυτή την κατηγορία στο τέλος τα διαγράφουμε και εξηγούμε γιατί.
- **Κινητικό παιχνίδι:** Οι συμμετέχοντες και οι εκπαιδευτές κινούνται ελεύθερα στο χώρο. Στη συνέχεια, ο εκπαιδευτής ζητάει από τους συμμετέχοντες να του πουν ζώα που ζουν στη στεριά. Για κάθε χερσαίο ζώο που ακούγεται ακολουθεί μίμηση της κίνησής του στη στεριά με κίνηση του σώματος. Στη συνέχεια, ο εκπαιδευτής ζητάει από τους συμμετέχοντες να αναφέρουν ζώα που ζουν στη θάλασσα. Ομοίως, για κάθε ζώο που ακούγεται οι συμμετέχοντες με κίνηση του σώματός τους μιμούνται την κίνησή του. Ο εκπαιδευτής μπορεί να δώσει ο ίδιος κάποια παραδείγματα για κάθε περίπτωση, τα οποία θα εκφραστούν και κινητικά, ώστε να

παροτρύνει την εμπλοκή των συμμετεχόντων. Σε περίπτωση που η ομάδα κατανοεί εύκολα τις διαφορετικές έννοιες μπορεί να συμπεριληφθούν και άλλες κατηγορίες ζώων, όπως τα πτηνά.

Στάδιο 3°

Επιμέρους στόχοι: Πληροφόρηση των συμμετεχόντων για τα βασικά χαρακτηριστικά της φώκιας και του δελφινιού

Προτάσεις

- **Οπτικοακουστικό υλικό:** Οι συμμετέχοντες ενημερώνονται για τη φώκια και το δελφίνι παρακολουθώντας μία απλή παρουσίαση, η οποία αφορά τα βασικά τους χαρακτηριστικά και κυρίως αυτά που σχετίζονται με τις κοινές ανάγκες μεταξύ αυτών και των ανθρώπων. Για παράδειγμα, στην παρουσίαση γίνεται αναφορά στην ανάγκη τους για παιχνίδι και στη διατροφή τους. Κάθε πληροφορία συνδυάζεται με μία αντίστοιχη εικόνα που τη διασαφηνίζει. Επίσης, για καθένα από τα ζώα ακούγονται οι ήχοι επικοινωνίας τους.

Στάδιο 4°

Επιμέρους στόχοι: Αξιολόγηση του επιπέδου κατανόησης των εξωτερικών γνωρισμάτων των ζώων που παρουσιάστηκαν

Προτάσεις

- **Φύλλο εργασίας:** Για τον έλεγχο του επιπέδου κατανόησης των εξωτερικών χαρακτηριστικών της φώκιας και του δελφινιού μπορούν να χρησιμοποιηθούν ατομικά φύλλα εργασίας στα οποία οι συμμετέχοντες θα πρέπει να αντιστοιχήσουν σε ποιο από τα δύο ζώα ανήκουν κάποια χαρακτηριστικά. Για παράδειγμα, θα είναι σχεδιασμένα μία φώκια κι ένα δελφίνι και τμηματικά οι ουρές, τα πτερύγια κτλ και οι συμμετέχοντες θα πρέπει να αντιστοιχίσουν σε ποιο από τα ζώα ανήκει κάθε μέλος.

Άσκηση λεπτής κινητικότητας: Σε έναν πίνακα ή μεγάλο χαρτόνι ο εκπαιδευτής σχεδιάζει τη φώκια και το δελφίνι. Σε αυτές τις εικόνες λείπουν τμήματα τους. Οι συμμετέχοντες σχεδιάζουν τα μέλη των ζώων που λείπουν. Σε όλες τις δραστηριότητες σε αυτό το στάδιο, ανάλογα με τις ανάγκες των συμμετεχόντων, είναι δυνατόν να προβάλλεται η συνολική εικόνα των ζώων μέσω οπτικού υλικού.

Στάδιο 5°

Επιμέρους στόχοι: Πληροφόρηση των συμμετεχόντων για τα βασικά χαρακτηριστικά της θαλάσσιας χελώνας και του καρχαρία

Προτάσεις

- **Οπτικοακουστικό υλικό:** Οι συμμετέχοντες ενημερώνονται για τα παραπάνω θαλάσσια ζώα παρακολουθώντας μία απλή παρουσίαση, η οποία αφορά τα βασικά τους χαρακτηριστικά. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται σε κατανοητά στοιχεία, όπως ο τρόπος αναπαραγωγής και οι διατροφικές τους ανάγκες σε συνδυασμό με

αντιπροσωπευτικές εικόνες για κάθε στοιχείο. Επίσης, με αφορμή το εσφαλμένο αίσθημα τρόμου που έχει επικρατήσει γύρω από τους καρχαρίες παρουσιάζονται διαφορετικά είδη καρχαριών και γίνεται αναφορά στον κίνδυνο εξαφάνισής τους.

Στάδιο 6°

Επιμέρους στόχοι: Αξιολόγηση της κατανόησης των εξωτερικών χαρακτηριστικών κάθε ζώου και της ικανότητας κατηγοριοποίησης κάθε είδους

Προτάσεις

- **Παιχνίδι κατηγοριοποίησης:** Στο χώρο δημιουργούνται 4 διαφορετικές γωνιές. Σε κάθε γωνιά τοποθετείται η εικόνα από ένα θαλάσσιο ζώο που παρουσιάστηκε. Στη συνέχεια, στους συμμετέχοντες μοιράζεται από μία κάρτα που απεικονίζει κάποιο από τα θαλάσσια ζώα και τους δίνεται η οδηγία να εντοπίσουν την οικογένειά τους. Ο κάθε συμμετέχων, δηλαδή, με κριτήριο τα εξωτερικά χαρακτηριστικά του ζώου που του έχει μοιραστεί πρέπει να εντοπίσει αν είναι φώκια, δελφίνι, θαλάσσια χελώνα ή καρχαρίας και στη συνέχεια να πάει στην κατάλληλη γωνιά. Στόχος του παιχνιδιού είναι στο τέλος να έχουν δημιουργηθεί 4 διαφορετικές ομοιογενείς ομάδες. Αν κάποιος συμμετέχων δυσκολευτεί να εντοπίσει το είδος του ζώου που απεικονίζεται, ο εκπαιδευτής του θέτει διευκρινιστικές ερωτήσεις για τα μορφολογικά του χαρακτηριστικά, ώστε να τον βοηθήσει να κατανοήσει σε ποια οικογένεια ανήκει.

Στάδιο 7°

Επιμέρους στόχοι: Εξάσκηση της ακοής και της συγκέντρωσης, ψυχαγωγία και εφαρμογή κανόνων

Προτάσεις

- **Ακουστικό παιχνίδι:** Θυμίζουμε στους συμμετέχοντες ότι τα ζώα της θάλασσας επικοινωνούν μεταξύ τους με τους δικούς τους ήχους. Εξηγούμε επίσης ότι τα δελφίνια μπορούν να επικοινωνήσουν μεταξύ τους ακόμα και όταν βρίσκονται πολύ μακριά. Έτσι, κι εμείς με κλειστά μάτια θα πρέπει να εντοπίσουμε κάποιο άλλο δελφίνι που μας καλεί κοντά του μόνο με τον ήχο. Για τη διεξαγωγή του παιχνιδιού πρέπει να έχουμε στη διάθεσή μας μία ηχητική πηγή, όπως κάποιο μουσικό όργανο ή σφυρίχτρα. Στη συνέχεια, σχηματίζουμε έναν κύκλο και ένας πρόθυμος συμμετέχων στέκεται στη μέση. Ο εκπαιδευτής του κλείνει τα μάτια με ένα μαντήλι και δίνει την ηχητική πηγή σε κάποιον από τους συμμετέχοντες που στέκονται σε κύκλο. Αυτός με τα κλειστά μάτια πρέπει να εντοπίσει τον ήχο και να κατευθυνθεί προς το άτομο που τον παράγει. Ο εκπαιδευτής μπορεί να στέκεται στο πλάι του συμμετέχοντα με τα κλειστά μάτια για να νοιώθει ασφάλεια, χωρίς να τον κατευθύνει. Βασικός κανόνας που πρέπει να τηρηθεί είναι η ησυχία των υπόλοιπων συμμετεχόντων.

Στάδιο 8°

Επιμέρους στόχοι: Καλλιέργεια φαντασίας, δημιουργικότητας και λεπτής κινητικότητας

Προτάσεις

- **Καλλιτεχνική κατασκευή:** Οι συμμετέχοντες έχουν την ευκαιρία να δημιουργήσουν τους δικούς τους θαλάσσιους οργανισμούς με πηλό. Μπορούν να δουλέψουν ατομικά ή και να συνεργαστούν φτιάχνοντας κάτι σχετικό με τη θαλάσσια ζωή που τους παρουσιάστηκε.

Θεματική ενότητα 2:

ΟΙ ΑΠΕΙΛΕΣ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΝ ΤΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΑ

Ο πληθυσμός των θαλάσσιων ζώων που φιλοξενούνται στις ελληνικές θάλασσες μειώνεται ραγδαία, ενώ πολλά από αυτά απειλούνται και με εξαφάνιση κυρίως εξ αιτίας των ανθρώπινων δραστηριοτήτων, που έχουν καταστροφικές συνέπειες για τη θαλάσσια ζωή όταν δεν ασκούνται με σεβασμό προς το θαλάσσιο περιβάλλον. Μία από τις συνέπειες των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στα θαλάσσια οικοσυστήματα είναι η ρύπανση. Η αλιεία επίσης αποτελεί απειλή για τη θαλάσσια ζωή μέσα από την καταστροφή των ενδιαιτημάτων, την υπεραλίευση και τη λαθροθηρία.

Σκοπός

Η ενημέρωση των συμμετεχόντων για τους κινδύνους που αντιμετωπίζει η θαλάσσια ζωή εξαιτίας των ανθρώπινων δραστηριοτήτων και τις συνέπειες της αλόγιστης εκμετάλλευσης των παράκτιων και θαλάσσιων οικοσυστημάτων.

Στόχοι

- Η διερεύνηση της υπάρχουσας γνώσης
- Η ανάπτυξη λεκτικής επικοινωνίας
- Η κατανόηση της έννοιας «υπεραλίευση»
- Η ανάπτυξη συνεργασίας μεταξύ των συμμετεχόντων
- Η καλλιέργεια λεπτής κινητικότητας
- Η ανάπτυξη σωματικής επαφής
- Η κατανόηση της έννοιας «αιχμαλωσία»
- Η καλλιέργεια ενσυναίσθησης

Υλοποίηση

Στάδιο 1°

Επιμέρους στόχοι: Εξοικείωση με τους εκπαιδευτές, σύντομη αναφορά στα ζώα της θάλασσας και σύνδεση με την προηγούμενη θεματική ενότητα.

Προτάσεις

- **Παιχνίδι γνωριμίας:** Οι εκπαιδευτές κάνουν μία απλή αναφορά στα θαλάσσια ζώα που έχουν παρουσιαστεί. Στη συνέχεια εξηγούν ότι είναι οι σειρά των συμμετεχόντων να συστηθούν οι ίδιοι στα ζώα και, επειδή η θάλασσα είναι μακριά, προτείνουν να πει ο κάθε συμμετέχων το όνομά του φωναχτά, ώστε να τον ακούσουν.

Στάδιο 2°

Επιμέρους στόχοι: Ορισμός της έννοιας «υπεραλίευση» και ενημέρωση των συμμετεχόντων σχετικά με τις συνέπειές της για τα θαλάσσια ζώα

Προτάσεις

- **Οπτικό υλικό:** Με τη μορφή παρουσίασης εξηγείται στους συμμετέχοντες ο όρος «υπεραλίευση». Στη συνέχεια, παρουσιάζονται οι συνέπειές της για τα θαλάσσια ζώα. Για παράδειγμα, εξαιτίας της υπεραλίευσης τα θαλάσσια ζώα δυσκολεύονται να βρουν τροφή, συχνά κλέβουν ψάρια από τα δίχτυα κι έτσι καταλήγουν να εγκλωβίζονται στα δίχτυα των ψαράδων. Αλλά ακόμη και όταν καταφέρνουν να φάνε και να ξεφύγουν, οι ψαράδες τα κυνηγούν γιατί τους καταστρέφουν τα δίχτυα και τα αντιμετωπίζουν ανταγωνιστικά. Τα παραπάνω γεγονότα συνδέονται

μεταξύ τους λογικά και μπορούν να αποδοθούν με απλή, λογική σειρά και αντίστοιχες εικόνες, ώστε να γίνουν εύκολα κατανοητά.

Στάδιο 3°

Επιμέρους στόχοι: Ανάπτυξη λεπτής κινητικότητας, καλλιέργεια φαντασίας, καλλιτεχνική έκφραση

Προτάσεις

- **Καλλιτεχνική κατασκευή:** Οι συμμετέχοντες κατασκευάζουν τα δικά τους ψαράκια. Προτείνεται να είναι σχεδιασμένο και κομμένο το πατρόν ψαριών και οι συμμετέχοντες να έχουν στη διάθεσή τους διάφορα υλικά, όπως πολύχρωμα κομμένα χαρτάκια, γκοφρέ, χάντρες και μπογιές για να τα διακοσμήσουν. Εκτός από τους στόχους της ίδιας της δημιουργίας, τα έργα των συμμετεχόντων μπορούν να αξιοποιηθούν σε επόμενες σχετικές δραστηριότητες.

Στάδιο 4°

Επιμέρους στόχοι: Κατανόηση της έννοιας «υπεραλίευση» και κινητική έκφραση των συμμετεχόντων

Προτάσεις

- **Παιχνίδι αναπαράστασης:** Κάνουμε μία σύντομη ανακεφαλαίωση της «υπεραλίευσης». Στη συνέχεια, με σκοπό την κατανόηση της έννοιας, οριοθετούμε ένα χώρο ο οποίος θα αποτελεί το βυθό, στρώνοντας για παράδειγμα ένα μπλε πανί στο πάτωμα. Ορίζουμε ποιοι συμμετέχοντες θα ανέβουν στο πανί

αναπαριστώντας τα ψάρια του βυθού, οι οποίοι θα είναι αριθμητικά περισσότεροι, και ποιοι θα αναπαραστήσουν στην πορεία τους ψαράδες. Για να διακρίνονται μεταξύ τους, τα «ψάρια» μπορούν να κολλήσουν πάνω τους τις κατασκευές που προέκυψαν από προηγούμενη δραστηριότητα, να τις κρατούν ψηλά, να μιμούνται κινητικά τα ψάρια ή να συνδυαστεί η κίνηση με την αξιοποίηση των κατασκευών. Στη συνέχεια ζητάμε από τα «ψάρια» να «κολυμπήσουν» στο «βυθό». Οι υπόλοιποι συμμετέχοντες θα αναπαραστήσουν τους ψαράδες είτε κρατώντας κάποιο αυτοσχέδιο καλάμι, είτε μιμούμενοι ότι ψαρεύουν. Τα «ψάρια» κολυμπούν στο «βυθό» και οι «ψαράδες» πιάνουν όσα «ψάρια» μπορέσουν. Όταν ένα ψάρι αλιευτεί αποχωρεί από το «βυθό», δηλαδή, όταν ένας «ψαράς» ακουμπήσει ένα «ψάρι», αυτό απομακρύνεται από την οριοθετημένη περιοχή, ώπου στο βυθό να μην υπάρχουν άλλα ψάρια.

Στάδιο 5°

Επιμέρους στόχοι: Κατανόηση της έννοιας «αιχμαλωσία», εξοικείωση με τη σωματική επαφή μεταξύ των συμμετεχόντων, καλλιέργεια ενσυναίσθησης απέναντι στα θαλάσσια ζώα και δυνατότητα έκφρασης συναισθημάτων

Προτάσεις

- **Παιχνίδι επαφής:** Αναπαριστούμε τα δίκτυα των ψαράδων σχηματίζοντας έναν κύκλο. Εξηγούμε στους συμμετέχοντες ότι πρέπει να κολλήσουν το σώμα με τους διπλανούς τους και να πιαστούν σφιχτά από τη μέση τους, καθώς δεν πρέπει να ξεφύγει κανένα ψάρι από τα δίκτυα. Στη συνέχεια, ζητάμε από κάποιον συμμετέχοντα να μπει μέσα στον κύκλο αναπαριστώντας κάποιο θαλάσσιο ζώο

που εγκλωβίστηκε σε αυτά και να προσπαθήσει να βγει από τον κύκλο χωρίς να χρησιμοποιήσει τα χέρια του. Στο τέλος, μπορούμε να του ζητήσουμε να μας εκφράσει τα συναισθήματά του κατά τη διάρκεια της αιχμαλωσίας του ή αφού απελευθερωθεί, αν τα καταφέρει. Προτείνεται να δοκιμάσουν να ξεφύγουν από τα «δίκτυα» όσοι συμμετέχοντες επιθυμούν με τη σειρά. Ο εκπαιδευτής μπορεί να συμμετέχει στον κύκλο ή να είναι ο πρώτος που θα προσπαθήσει να απελευθερωθεί.

Στάδιο 6°

Επιμέρους στόχοι: Πληροφόρηση των συμμετεχόντων για τις τεχνικές αλίευσης και περαιτέρω δραστηριότητες που έχουν δραματικές συνέπειες για τα θαλάσσια ζώα και τα ενδιαυτήματά τους

Προτάσεις

- **Οπτικό υλικό:** Παρουσιάζουμε στους συμμετέχοντες κάποιες μεθόδους αλιείας και αλιευτικά εργαλεία που καταστρέφουν τα ενδιαυτήματα των θαλάσσιων ζώων, όπως η χρήση δυναμίτη. Προτείνεται το υλικό αυτό να παρουσιαστεί μέσα από τη σύγκριση εικόνων που δείχνουν το πριν και το μετά της εκτεταμένης αλιευτικής δραστηριότητας. Επιπλέον, με τον ίδιο τρόπο παρουσιάζουμε άλλους τρόπους με τους οποίους οι ανθρώπινες δραστηριότητες αποτελούν απειλή για τα θαλάσσια ζώα, όπως το κυνήγι καρχαριών για τα πτερύγιά του, η ανάπτυξη του τουρισμού σε παράκτιες περιοχές και η ηχορύπανση.

Στάδιο 7°

Επιμέρους στόχοι: Κατανόηση της έννοιας «ηχορύπανση», ανάπτυξη λεκτικής επικοινωνίας και καλλιέργεια ενσυναίσθησης

Προτάσεις

- **Δραστηριότητα λεκτικής επικοινωνίας:** Οι συμμετέχοντες χωρίζονται σε δύο ομάδες. Η μία ομάδα καλείται να ξεκινήσει ένα διάλογο μεταξύ των μελών της, ενώ η δεύτερη ομάδα προκαλεί έντονους ήχους (όπως φωνές, χτυπήματα ποδιών στο πάτωμα, δυνατά χειροκροτήματα κλπ), ώστε να εμποδίσει το διάλογο της πρώτης ομάδας. Οι δύο ομάδες ξεκινούν και σταματούν με το σύνθημα του εκπαιδευτή. Στο τέλος, ρωτάμε τους συμμετέχοντες της πρώτης ομάδας αν κατάφεραν να μιλήσουν και να ακουστούν μεταξύ τους.
- **Δραστηριότητα κατανόησης:** Ο εκπαιδευτής διηγείται ένα περιστατικό όπου ένα μικρό δελφινάκι χάνει τη μαμά του μέσα στο βυθό της θάλασσας και ψάχνει να τη

βρει μέσω των ηχητικών συχνοτήτων που εκπέμπουν τα αγαπητά μας αυτά θηλαστικά. Στη συνέχεια, αναπαριστά αυτό το περιστατικό μαζί με έναν ωφελούμενο. Καθένας στέκεται σε μια γωνιά της αίθουσας, η οποία απέχει αρκετά η μία από την άλλη, και αυτός που παριστάνει το μικρό δελφίνι αρχίζει να φωνάζει τη μαμά του. Εν τω μεταξύ, στην αίθουσα επικρατεί απόλυτη ησυχία, οπότε η «μαμά δελφίνι» ακούει το μικρό της και πηγαίνει προς το μέρος του. Έπειτα, ξαναπηγαίνει καθένας στη γωνιά του και προσπαθεί και πάλι να επικοινωνήσει με τον άλλο από μακριά. Αυτή τη φορά, όμως, οι υπόλοιποι συμμετέχοντες προκαλούν έντονους θορύβους, με αποτέλεσμα το «μικρό δελφίνι» να μη μπορεί να ακουστεί από τη «μαμά» του. Έτσι, τα δύο δελφίνια δε συναντιούνται ποτέ και χάνονται μέσα στο βυθό. Στο τέλος της δραστηριότητας ο εκπαιδευτής αποσαφηνίζει την έννοια «ηχορύπανση».

Στάδιο 8^ο

Επιμέρους στόχοι: Παρουσίαση των συνεπειών της αιχμαλωσίας θαλάσσιων ζώων ως μέσα διασκέδασης του ανθρώπου και της ρύπανσης της θάλασσας. Επιπλέον, ενημέρωση για ατομικά μέτρα προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος που μπορούν να εφαρμόσουν οι συμμετέχοντες

Προτάσεις

- **Οπτικοακουστικό υλικό:** Προτείνεται η προβολή του βίντεο "[Ελευθέρωσε τον φίλο σου](#)", όπου παρουσιάζονται οι συνέπειες τις αιχμαλωσίας κητωδών για τα ίδια τα ζώα. Στη συνέχεια, μέσω παρουσίασης γίνεται η διευκρίνιση των συνεπειών της θαλάσσιας μόλυνσης για τα ζώα και, τέλος, η προτροπή της μείωσης των πλαστικών απορριμμάτων, του καθαρισμού των ακτών είτε από τα προσωπικά μας απορρίμματα, είτε ως εθελοντική δράση και η ανακύκλωση των απορριμμάτων μας.

Στάδιο 9^ο

Επιμέρους στόχοι: Αξιολόγηση του επιπέδου κατανόησης των κινδύνων που αντιμετωπίζουν τα θαλάσσια οικοσυστήματα και των συνεπειών τους, καθώς και ανάπτυξη λεπτής κινητικότητας των συμμετεχόντων

Προτάσεις

- **Δραστηριότητα εμπέδωσης:** Προτείνεται κολλάζ. Υπάρχουν διαθέσιμες κομμένες εικόνες με θαλάσσια ζώα και διαφορετικά θαλάσσια περιβάλλοντα. Από τη μία

πλευρά απεικονίζονται καθαρά νερά, ελεύθερα ζώα, οικοσυστήματα με πληθώρα οργανισμών, μητέρες με τα μικρά τους και από την άλλη σκουπίδια στη θάλασσα, κατεστραμμένα ενδιαιτήματα, νεκρά ψάρια, εγκαταλελειμμένα δίχτυα και αλιευτικά εργαλεία. Χρειαζόμαστε δύο μεγάλα διαφορετικά χαρτόνια. Στο ένα ζωγραφίζουμε μία χαρούμενη φατσούλα και δίνουμε τον τίτλο «χαρούμενος βυθός» και στο άλλο μία θλιμμένη και δίνουμε τον τίτλο «λυπημένος βυθός». Αφού μοιράσουμε τις εικόνες στους συμμετέχοντες τους ζητάμε να κολλήσουν όσες απεικονίζουν όμορφα θαλάσσια οικοσυστήματα, όπου τα θαλάσσια ζώα θα ζούσαν ευτυχισμένα, στο «χαρούμενο βυθό» και αυτές που απεικονίζουν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα θαλάσσια οικοσυστήματα και τα ζώα που ζουν σε αυτά στο «λυπημένο βυθό» αντίστοιχα. Μετά την ολοκλήρωση της δραστηριότητας και ανάλογα με τις ικανότητες των συμμετεχόντων μπορούμε να εμπλουτίσουμε το κολλάζ μας με σχέδια και χρώματα αναπτύσσοντας παράλληλα την καλλιτεχνική έκφραση και τη φαντασία των συμμετεχόντων.

Στάδιο 10°

Επιμέρους στόχοι: Ανάπτυξη λεπτής κινητικότητας, καλλιτεχνική έκφραση και καλλιέργεια φαντασίας των συμμετεχόντων

Προτάσεις

- **Καλλιτεχνική κατασκευή:** Προτείνεται η δημιουργία με μορφή χειροτεχνίας κάποιου θαλάσσιου ζώου, ανάλογα με τις προτιμήσεις, τις ανάγκες των συμμετεχόντων και τις απαιτήσεις της κατασκευής. Για παράδειγμα, η κατασκευή θαλάσσιων χελωνών, των οποίων το πατρών παρέχεται κομμένο στους

συμμετέχοντες και οι ίδιοι κατασκευάζουν, χρωματίζουν ή διακοσμούν το καβούκι τους. Επίσης, στη συγκεκριμένη χειροτεχνία υπάρχουν πολλά πιθανά μέσα και τρόποι, όπως η χρήση πλαστικών μπουκαλιών, καπακιών, πιάτων μιας χρήσης και ο χρωματισμός με δαχτυλομπογιές ή τη χρήση φελλού, για παράδειγμα.

Θεματική ενότητα 3:

ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΑ

Περίπου 10 εκατομμύρια τόνοι απορριμμάτων καταλήγουν στις θάλασσες και στους ωκεανούς του πλανήτη κάθε χρόνο. Τα θαλάσσια αυτά απορρίμματα αποτελούν ένα από τα μεγαλύτερα παγκόσμια προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα υδάτινα οικοσυστήματα, καθώς δημιουργούν προβλήματα στους θαλάσσιους οργανισμούς και κατά συνέπεια στη λειτουργία των ίδιων των οικοσυστημάτων. Τα περισσότερα θαλάσσια απορρίμματα δημιουργούνται από δραστηριότητες που εκτελούνται στην ξηρά και, ιδιαίτερα τα πλαστικά, συνιστούν επίσης απειλή για την ανθρώπινη υγεία, αλλά και την οικονομία. Η πρόληψη, λοιπόν, αποτελεί το σημαντικότερο βήμα για την αντιμετώπιση των θαλάσσιων απορριμμάτων.

Σκοπός

Η κατανόηση της έννοιας «θαλάσσια απορρίμματα», η πληροφόρηση των συμμετεχόντων σχετικά με τις συνέπειες που αυτά προκαλούν στη θαλάσσια ζωή και την ανθρώπινη υγεία και, τέλος, η ενημέρωσή τους για την επαναχρησιμοποίηση και την

ανακύκλωση των υλικών ως μέσου προσωπικής δράσης που συμβάλλει στη μείωση των θαλάσσιων απορριμμάτων.

Στόχοι:

- Η διερεύνηση σχετικής προϋπάρχουσας γνώσης
- Ο ορισμός της έννοιας «θαλάσσια απορρίμματα»
- Η κατανόηση της έννοιας «ανακύκλωση»
- Η κατανόηση της έννοιας «επαναχρησιμοποίηση»
- Η αναγνώριση και κατηγοριοποίηση διαφορετικών υλικών
- Η κινητική έκφραση
- Η ανάπτυξη κινητικών δεξιοτήτων
- Η ανάπτυξη συνεργασίας μεταξύ των συμμετεχόντων

Υλοποίηση

Στάδιο 1^ο

Επιμέρους στόχοι: Διερεύνηση προϋπάρχουσας γνώσης, αναγνώριση των χαρακτηριστικών κάθε υλικού και κατάταξη των υλικών από τα οποία προέρχονται τα θαλάσσια απορρίμματα.

Προτάσεις

- **Δραστηριότητα διερεύνησης προϋπάρχουσας γνώσης:** Έχουμε στη διάθεσή μας μία ποικιλία αντικειμένων από τα οποία προέρχονται τα θαλάσσια απορρίμματα, όπως κάποιο ρούχο, γυάλινο μπουκάλι, συσκευασία απορρυπαντικού κ. ά. Τα παρουσιάζουμε στους συμμετέχοντες, ζητώντας από αυτούς να τα ονομάσουν και να περιγράψουν τη χρήση τους και το υλικό από το οποίο είναι φτιαγμένα, δίνοντάς τους πληροφορίες και επεξηγήσεις για αυτά, σε περίπτωση που δεν μπορούν να τα αναγνωρίσουν. Στη συνέχεια, κλείνουμε τα μάτια σε κάθε συμμετέχοντα με τη σειρά και του ζητάμε να αναγνωρίσει το αντικείμενο δια της αφής.

- **Καταιγισμός ιδεών:** Ζητάμε από τους συμμετέχοντες να μας αναφέρουν τι είδους σκουπίδια συναντούν όταν επισκέπτονται κάποια παραλία και τα καταγράφουμε όλα σε έναν πίνακα ή μεγάλο χαρτόνι.
- **Κινητική δραστηριότητα:** Αναπαριστούμε κινητικά κάποια από τα υλικά από τα οποία προέρχονται τα θαλάσσια απορρίμματα. Κινούμαστε ελεύθερα στο χώρο και αφού ο εκπαιδευτής αναφέρει ένα υλικό, οι συμμετέχοντες το αναπαριστούν κινητικά. Για παράδειγμα, ένα χάρτινο σκουπίδι είναι μαλακό και ελαφρύ. Το μιμούμαστε κουνώντας έντονα τα άκρα και το σώμα μας συνολικά με απαλές

κινήσεις. Από την άλλη πλευρά, ένα γυάλινο μπουκάλι είναι βαρύ και εύθραυστο. Μπορούμε λοιπόν να το αναπαραστήσουμε κάνοντας μικρά προσεκτικά βήματα, χωρίς έντονες κινήσεις.

Στάδιο 2°

Επιμέρους στόχοι: Ορισμός των θαλάσσιων απορριμμάτων και των πηγών προέλευσής τους, καθώς και πληροφόρηση των συμμετεχόντων σχετικά με τις συνέπειές τους στη θαλάσσια ζωή και την ανθρώπινη υγεία

Προτάσεις

- **Οπτικό υλικό:** Προτείνεται η παρουσίαση προϊόντων και αντικειμένων που καταλήγουν στις ακτές και τη θάλασσα ως απορρίμματα είτε δείχνοντας πραγματικά, είτε μέσα από εικόνες καθώς και η διάρκεια ζωής τους. Για παράδειγμα, συσκευασίες τροφίμων, ρούχα, εξαρτήματα αυτοκινήτων, κουτάκια και μπουκάλια αναψυκτικών. Στη συνέχεια, προτείνεται η προβολή των επιπτώσεων των θαλάσσιων απορριμμάτων στη θαλάσσια ζωή μέσω εικόνων. Οι επιπτώσεις τους στη θαλάσσια υγεία μπορεί να γίνει με τη σχεδιαγματική απεικόνιση του κύκλου των μικροπλαστικών απεικονίζοντας τον τρόπο που τα πλαστικά απορρίμματα καταλήγουν στο πιάτο μας.

Στάδιο 3°

Επιμέρους στόχοι: Κατανόηση του κύκλου των μικροπλαστικών, ψυχαγωγία και ανάπτυξη κινητικών δεξιοτήτων

Προτάσεις

- **Παιχνίδι κατανόησης:** Για να κατανοήσουμε τον τρόπο με τον οποίο καταναλώνοντας ψάρια καταναλώνουμε παράλληλα μεγάλη ποσότητα πλαστικού

προτείνεται η αξιοποίηση ενός αυτοσχέδιου παιχνιδιού μπόουλινγκ. Πάνω σε κάθε ψαράκι από χαρτόνι που έχουμε κόψει κολλάμε από ένα πλαστικό καπάκι και στη συνέχεια κολλάμε τα ψαράκια πάνω σε πλαστικά μπουκάλια γεμάτα με νερό δημιουργώντας τις κορύνες του παιχνιδιού μας. Εξηγούμε στους συμμετέχοντες ότι όσα ψάρια στοχεύει/ψαρεύει ο καθένας μπορεί να τα καταναλώσει. Κάθε συμμετέχων με τη σειρά σημαδεύει με μία μπάλα τις κορύνες. Στο τέλος, μετράει πόσα ψαράκια έριξε και άρα πόσα πλαστικά καπάκια θα μπορούσε να έχει καταναλώσει τρώγοντας τα αντίστοιχα ψάρια.

- **Παιχνίδι ρόλων:** Ένας εκ των συμμετεχόντων παριστάνει τον πελάτη σε ψαροταβέρνα και ένας εκπαιδευτής παριστάνει τον σερβιτόρο. Ο «πελάτης» παραγγέλνει ένα ψάρι για φαγητό και με έκπληξη βλέπει ότι στο πιάτο που του φέρνει ο «σερβιτόρος» υπάρχει ένα ψάρι που έχει μέσα του ένα πλαστικό καπάκι από μπουκάλι και αρνείται να το φάει (χρησιμοποιούμε μια χάρτινη κατασκευή ενός ψαριού στο οποίο έχουμε κολλήσει ένα πλαστικό καπάκι και το τοποθετούμε μέσα σε ένα πιάτο).

Στάδιο 4^ο

Επιμέρους στόχοι: Ενημέρωση των συμμετεχόντων για την επαναχρησιμοποίηση και την ανακύκλωση αντικειμένων.

Προτάσεις

- **Οπτικό υλικό:** Προτείνεται η παρουσίαση στους συμμετέχοντες αντικειμένων μιας χρήσης που μπορούν να αντικατασταθούν με επαναχρησιμοποιούμενα. Για

παράδειγμα, πάνινες τσάντες αντί για πλαστικές σακούλες, παγούρια αντί για πλαστικά μπουκάλια εμφιαλωμένου νερού, ανοξείδωτα καλαμάκια και σκεύη αντί για πλαστικά μιας χρήσης. Στη συνέχεια, παρουσιάζεται ο μπλε κάδος ανακύκλωσης. Επίσης, προτείνεται η προβολή είτε πραγματικών αντικειμένων από ανακυκλώσιμα υλικά είτε εικόνων με ομάδες αντικειμένων από ανακυκλώσιμα υλικά. Για παράδειγμα, διάφορα χάρτινα υλικά, όπως ποτήρια, συσκευασίες και βιβλία, διάφορα γυάλινα, πλαστικά και αλουμινένια. Μπορεί, επίσης, να παρουσιαστούν περισσότερα αντικείμενα, όπως μπαταρίες, ρούχα και ηλεκτρικές συσκευές σε συνδυασμό με εικόνες των αντίστοιχων κάδων ανακύκλωσης.

Στάδιο 5^ο

Επιμέρους στόχοι: Κατανόηση της έννοιας «ανακύκλωση», εξάσκηση στην κατηγοριοποίηση των αντικειμένων σύμφωνα με το υλικό τους και ανάπτυξη συνεργασίας και ομαδικότητας μεταξύ των συμμετεχόντων.

Προτάσεις

- **Δραστηριότητα κατανόησης:** Ανακυκλώνουμε το δικό μας χαρτί αναπαριστώντας ένα εργοστάσιο ανακύκλωσης. Δημιουργούμε 5 σταθμούς στη σειρά. Στον πρώτο μία ομάδα συμμετεχόντων κόβει σε πολύ μικρά κομματάκια άχρηστα χαρτιά και τα τοποθετεί σε μία λεκάνη. Στη συνέχεια, μεταφέρει τη λεκάνη στο δεύτερο σταθμό, όπου η επόμενη ομάδα ρίχνει χλιαρό νερό στη λεκάνη, ώστε να μουλιάσουν. Μετά, στον τρίτο σταθμό, οι συμμετέχοντες πολτοποιούν το μείγμα με ένα μπλέντερ/γουδί και ρίχνουν στον πολτό χρώμα. Στον επόμενο σταθμό η υπεύθυνη ομάδα συμμετεχόντων στραγγίζει πολύ καλά τον πολτό. Στον πέμπτο η επόμενη ομάδα απλώνει τον πολτό πάνω σε εφημερίδες και τον πλάθει με έναν πλάστη/γουδί για να γίνει επίπεδος. Όταν το μείγμα στεγνώσει θα έχει φτιαχτεί το δικό τους ανακυκλωμένο χαρτί. Σε κάθε σταθμό συνεργάζεται μία υποομάδα και οι υπόλοιποι παρακολουθούν μέχρι το μείγμα να φτάσει στο δικό τους σταθμό και να το αναλάβουν.

- **Δραστηριότητα εμπέδωσης:** Εργαζόμαστε στο δικό μας εργοστάσιο ανακύκλωσης. Οι συμμετέχοντες χωρίζονται σε 4 ομάδες και στην κάθε ομάδα δίνεται μία άδεια κούτα. Κάθε ομάδα αναλαμβάνει να φτιάξει τον δικό της διαφορετικό κάδο ανακύκλωσης. Έτσι, τα μέλη κάθε ομάδας μπορούν να χρωματίσουν και να διακοσμήσουν ομαδικά την κούτα τους. Στη συνέχεια, κάθε ομάδα διαλέγει κομμένες εικόνες με αντικείμενα από το δικό της υλικό και τα κολλάει στην κούτα της ως διακριτικά. Στην πορεία, παρουσιάζεται στους συμμετέχοντες μία άλλη μεγάλη κούτα, η οποία περιέχει διαφορετικά αντικείμενα από ανακυκλώσιμα υλικά. Ο κάθε συμμετέχων με τη σειρά πρέπει να διαλέξει ένα αντικείμενο και, ανάλογα με το υλικό του, να το τοποθετήσει στο σωστό κάδο ανακύκλωσης.

Εξωτερικές δράσεις

Εθελοντική δράση καθαρισμού

Οι δράσεις υπαίθριων καθαρισμών αποτελούν εκπαιδευτική διαδικασία ευαισθητοποίησης των συμμετεχόντων. Μία δράση καθαρισμού μπορεί να πραγματοποιηθεί σε μία παραλία, σε μία παρυδάτια περιοχή, σε ένα αστικό πάρκο, στον κήπο μίας εγκατάστασης ή σε ένα άλσος. Βασική προϋπόθεση για την οργάνωση υπαίθριου καθαρισμού με την εθελοντική συμμετοχή ΑμεΑ αποτελεί η προσβασιμότητα του χώρου, η ασφάλεια των συμμετεχόντων και η συνοδεία τους

από αριθμητικά επαρκές και εξειδικευμένο προσωπικό. Η διεξαγωγή δράσης καθαρισμού προάγει τον εθελοντισμό, την ενεργή συμμετοχή και την ουσιαστική εμπλοκή στην επίλυση περιβαλλοντικών προβλημάτων.

Το πεδίο όπου θα πραγματοποιηθεί ο καθαρισμός πρέπει να είναι σημαντικό για τους συμμετέχοντες, ώστε πρόθυμα να επιθυμούν να το φροντίσουν. Επιπλέον, για την ουσιαστική εφαρμογή των μέτρων μείωσης των απορριμμάτων προτείνεται η συγκέντρωση των απορριμμάτων σε επαναχρησιμοποιούμενους σάκους αντί για σακούλες, η χρήση γαντιών εργασίας αντί πλαστικών και ο διαλογισμός σε ανακυκλώσιμα και σκουπίδια. Ιδιαίτερη αξία έχει η διεξαγωγή δραστηριοτήτων και ομαδικών παιχνιδιών στην περιοχή μετά την ολοκλήρωση της δράσης, με στόχο την απόκτηση θετικών βιωμάτων, την έκφραση συναισθημάτων και την ενίσχυση των δεσμών των συμμετεχόντων με το πεδίο.

Η πρώτη εξωτερική δράση για τους ωφελούμενους του προγράμματος πραγματοποιήθηκε σε μια υπαίθρια παιδική χαρά της Βέροιας, όπου οι συμμετέχοντες με τους συνοδούς τους προχώρησαν σε καθαρισμό του χώρου υπό τις οδηγίες των εκπαιδευτών της iSea. Τα ανακυκλώσιμα υλικά συγκεντρώθηκαν σε έναν σάκο και τα υπόλοιπα σκουπίδια σε έναν δεύτερο. Έπειτα, οι συμμετέχοντες απόλαυσαν το πρωινό τους στο όμορφο και καθαρό πλέον περιβάλλον κάτω από τη δροσιά των δέντρων.

Εκεί οι συμμετέχοντες είχαν την ευκαιρία να έρθουν σε επαφή με τους κατοίκους και τα παιδιά που παρευρίσκονταν. Η συναναστροφή αυτή από τη μία συνέβαλε στην καλλιέργεια των κοινωνικών δεξιοτήτων των συμμετεχόντων και από την άλλη έδωσε την ευκαιρία στους συμμετέχοντες να επικοινωνήσουν στους πολίτες της Βέροιας την ενεργό εμπλοκή και τις δράσεις των συμμετεχόντων σε περιβαλλοντικά ζητήματα, συμβάλλοντας στην αποδοχή και την ομαλή ένταξή τους στο κοινωνικό σύνολο.

Περιβαλλοντικό μονοπάτι

Το περιβαλλοντικό μονοπάτι αποτελεί ευκαιρία γνωριμίας, παρατήρησης και απόκτησης βιωμάτων στο πεδίο. Μπορεί να λάβει χώρα σε αστικό ή φυσικό περιβάλλον με ιδιαίτερη ιστορική, περιβαλλοντική και οικονομική ή ακόμη συναισθηματική αξία για τους ίδιους τους συμμετέχοντες. Η οργάνωση ενός περιβαλλοντικού μονοπατιού σε περιοχή με ιδιαίτερη αξία για την τοπική κοινότητα μπορεί να αποτελέσει αστείρευτη πηγή πληροφόρησης, ανακαλύψεων και βιωματικών ερεθισμάτων για τους συμμετέχοντες. Ακόμα, μία περιοχή που είναι στενά συνδεδεμένη με την καθημερινότητα των συμμετεχόντων, μετατρέποντάς της σε περιβαλλοντικό μονοπάτι μπορεί να αποκτήσει ιδιαίτερη αξία για τους ίδιους και να κεντρίσει το ενδιαφέρον τους μέσα από στοιχεία που θα έχουν την ευκαιρία να ανακαλύψουν.

Για την οργάνωση ενός περιβαλλοντικού μονοπατιού στο οποίο συμμετέχουν ΑμεΑ βασική προϋπόθεση αποτελεί η προσβασιμότητα και η ασφάλεια του πεδίου, καθώς και η συνοδεία από επαρκή αριθμό εξειδικευμένου προσωπικού. Επιπλέον, η πορεία που θα ακολουθήσει το περιβαλλοντικό μονοπάτι, οι στάσεις σε κομβικά «σημεία» του μονοπατιού και οι δραστηριότητες που θα πραγματοποιηθούν στα πλαίσιά του πρέπει να είναι προκαθορισμένες και οργανωμένες, χωρίς να αποκλείονται φυσικά οι αυθόρμητες δραστηριότητες που θα προκύψουν. Πέρα από τις πληροφορίες και τις δραστηριότητες που στοχεύουν στην ευαισθητοποίηση των συμμετεχόντων στο πεδίο όπου θα καταλήξει το μονοπάτι προτείνεται η διεξαγωγή ομαδικών παιχνιδιών.

Η δεύτερη λοιπόν εξωτερική δράση που πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια του προγράμματος **Μόνο όλοι μαζί μπορούμε! Στη φύση δεν υπάρχουν διακρίσεις** ήταν ένα περιβαλλοντικό μονοπάτι στην περιοχή της Μπαρμπούτας, μιας ιστορικής περιοχής της Βέροιας, όπου συναντά κανείς το ομώνυμο ποτάμι, την Εβραϊκή Συναγωγή και πανέμορφα πέτρινα αρχοντικά. Οι συμμετέχοντες περπάτησαν τα στενά σοκάκια της περιοχής, όπου ενημερώθηκαν για τα σημεία «κλειδιά» της διαδρομής, στάθηκαν να παρατηρήσουν τα νερά του ποταμού και τα υπόλοιπα στοιχεία του οικοσυστήματος και, τέλος, κάθισαν να ξαποστάσουν στη σκιά των πολλών δέντρων που υπάρχουν εκεί απολαμβάνοντας τον καφέ τους δίπλα στο ποτάμι. Η διαδρομή αυτή συνέβαλλε στην παρατήρηση των στοιχείων της περιοχής, στην εξοικείωση των συμμετεχόντων με το τοπικό περιβάλλον, στην

ανάπτυξη ισχυρών δεσμών με τα στοιχεία του και την ανάδυση ευχάριστων συναισθημάτων.

Οι εξωτερικές δράσεις ολοκληρώθηκαν με μια επίσκεψη στο άλσος Αγίου Νικολάου στη Νάουσα. Ένα πανέμορφο φυσικό τοπίο, με πλούσια βλάστηση, τρεχούμενα νερά και γραφικά γεφυράκια, που αποτελεί πόλο έλξης πολλών τουριστών, αλλά και των ντόπιων κατοίκων. Οι συμμετέχοντες στον περίπατο τους είχαν την ευκαιρία να ενημερωθούν για περιβαλλοντικά θέματα από τους εθελοντές της iSea, όπως τα απορρίμματα και η αξία του άλσους, και να παρατηρήσουν τα στοιχεία του οικοσυστήματος. Η δράση ολοκληρώθηκε με έναν αγώνα μπάσκετ στο γήπεδο του άλσους και με ένα δροσιστικό παγωτό σε ένα από τα αναψυκτήρια που υπάρχουν στο χώρο. Έτσι, οι συμμετέχοντες ήρθαν σε επαφή και συναναστράφηκαν με τους κατοίκους και τους υπόλοιπους επισκέπτες του χώρου ως αναπόσπαστο κομμάτι της τοπικής κοινωνίας.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Ως προς το σχεδιασμό της Δράσης με τίτλο *‘Μόνο όλοι μαζί μπορούμε! Στη φύση δεν υπάρχουν διακρίσεις’*: πρόγραμμα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης Ατόμων με Αναπηρία, θα λέγαμε ότι ήταν απαιτητικό τόσο από άποψη χρόνου όσο και από άποψη επιστημονικών γνώσεων, ώστε να τεθούν οι συγκεκριμένοι στόχοι που θέλαμε να επιτύχουμε με την εφαρμογή του, αλλά και να προετοιμαστεί το υλικό που χρησιμοποιόταν κάθε φορά. Επίσης, απαραίτητη ήταν η πολύ καλή συνεργασία μεταξύ των υπευθύνων των δύο φορέων, οι οποίοι σχεδίασαν, συντόνισαν και εφάρμοσαν το όλο εκπαιδευτικό αυτό πρόγραμμα.

Ως προς την υλοποίησή της Δράσης, θα λέγαμε ότι είχε πολλαπλά οφέλη για τους συμμετέχοντες, αφού απέκτησαν νέες γνώσεις γύρω από το φυσικό περιβάλλον και τον τρόπο με τον οποίο μπορούμε να το φροντίσουμε καλύτερα, διασκέδασαν και εκπαιδεύτηκαν μέσα από τα παιχνίδια και τις βιωματικές ασκήσεις, γνώρισαν καινούρια πρόσωπα και επισκέφτηκαν μέρη φυσικής ομορφιάς. Η μεγαλύτερη επιτυχία, όμως, ήταν ότι όλοι οι ωφελούμενοι του ΚΔΗΦ που συμμετείχαν εξέφρασαν θετικά συναισθήματα και έντονο ενθουσιασμό για τη δράση αυτή. Από το γεγονός της προβολής της δράσης αυτής στον έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο προκύπτουν και δευτερογενή οφέλη, όπως είναι η ενημέρωση της τοπικής και ευρύτερης κοινωνίας μας ότι τα άτομα με ειδικές ανάγκες μπορούν να ασχοληθούν με περιβαλλοντικά ζητήματα και ως ενεργοί πολίτες να συμμετέχουν στα δρώμενα που αφορούν την πόλη, το χωριό, τη γειτονιά τους. Επιπλέον, μέσα από τη δράση αυτή προωθήθηκε η ευαισθητοποίηση των ανθρώπων για θέματα που απασχολούν τα άτομα με αναπηρία, όπως είναι η δυσκολία πρόσβασης σε ορισμένους χώρους.

Θα ήταν, βεβαίως, ανακρίβεια να υποστηρίξουμε ότι όλες οι νέες πληροφορίες που δέχτηκαν οι συμμετέχοντες έχουν εμπεδωθεί και ότι αυτοί είναι πλέον σε θέση να εφαρμόσουν και στο σπίτι τους όλες τις καλές πρακτικές προστασίας του περιβάλλοντος. Λόγω των γνωστικών αδυναμιών/περιορισμών που χαρακτηρίζουν τα άτομα με νοητική υστέρηση, σύνδρομο Down, αυτισμό και σπαστική τετραπληγία, είναι σαφές ότι η γνώση κατακτάται με αργό ρυθμό και συνήθως είναι βραχυπρόθεσμη. Για το λόγο αυτό, προτείνεται η εφαρμογή του συγκεκριμένου προγράμματος να μη γίνει εφάπαξ και ποτέ ξανά, αλλά να επαναλαμβάνονται κατά διαστήματα μεμονωμένες του ενότητες. Τέλος, θα πρέπει να σημειώσουμε ότι κατά την εφαρμογή του εκπαιδευτικού προγράμματος θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψιν οι δυνατότητες και οι ιδιαίτερες δυσκολίες και ανάγκες της κάθε ομάδας ατόμων στην οποία απευθυνόμαστε. Οπότε, το υλικό που χρησιμοποιήθηκε

και ο τρόπος που αποδόθηκαν οι βιωματικές ασκήσεις και πραγματοποιήθηκαν οι εξωτερικές δράσεις μπορούν και πρέπει να προσαρμόζονται κάθε φορά ανάλογα με τους συμμετέχοντες. Το μόνο που χρειάζεται είναι μεράκι, φαντασία και αγάπη για τους ανθρώπους με αναπηρία.

Καλή επιτυχία!!!

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΦΟΡΕΩΝ

Ο Φιλανθρωπικός μη Κερδοσκοπικός Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων ΑμεΑ Νομού Ημαθίας αποτελεί ΝΠΙΔ και ιδρύθηκε το 1985 με έδρα τη Βέροια.

Βασική μέριμνα του Συλλόγου αποτελεί η δράση υπέρ των δικαιωμάτων των ΑμεΑ, από την πρώτη ημέρα της ίδρυσής του μέχρι και σήμερα, με διαρκώς αυξανόμενη δυναμική.

Στα πλαίσια του ρόλου του, λοιπόν, ο Σύλλογος ευαισθητοποιεί και κινητοποιεί τα μέλη του αλλά και την ευρύτερη κοινότητα υπέρ των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία. Διοργανώνει ημερίδες με σκοπό την ενημέρωση τόσο του κοινωνικού συνόλου για ζητήματα διαφορετικότητας, όσο και των ίδιων των μελών για κινητοποιήσεις, ώστε να προστατέψουν και να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους. Τέλος, εξυπηρετεί και βοηθά τα μέλη του σε περιπτώσεις όπου συναντούν δυσκολίες στις συναλλαγές τους με υπηρεσίες και φορείς.

Για την ίδρυση του Συλλόγου κινητήριο δύναμη αποτέλεσε ο προβληματισμός των γονέων σχετικά με την εκπαίδευση και κατάρτιση των παιδιών τους μετά την ολοκλήρωση της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ειδικής Αγωγής. Ως απάντηση σε αυτούς τους προβληματισμούς ο σύλλογος αποφάσισε να υλοποιήσει τη μεγαλύτερη δράση στην ιστορία του, τη δημιουργία ενός χώρου στον οποίο τα ενήλικα πλέον άτομα μπορούν να απασχοληθούν και να αναπτύξουν προεπαγγελματικές δεξιότητες.

Το 1990, λοιπόν, δημιουργήθηκε το Μικτό Κέντρο Δημέρευσης – Ημερήσιας Φροντίδας Απασχόλησης & Κατάρτισης ΑμεΑ με την επωνυμία «Τα Παιδιά Της Άνοιξης». Το Κέντρο λειτουργεί στην πόλη της Αλεξάνδρειας σε ιδιόκτητες εγκαταστάσεις οι οποίες χτίστηκαν με δωρεά του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος. Φιλοξενεί άτομα από όλο το νομό Ημαθίας, με νοητική υστέρηση, αυτισμό, σύνδρομο Down, κινητικά προβλήματα και διαταραχές συμπεριφοράς τα οποία μετακινούνται καθημερινά με τα δύο λεωφορεία του Συλλόγου, δωρεά επίσης του ΙΣΝ.

Ένας από τους βασικούς στόχους του Κέντρου είναι η επαγγελματική κατάρτιση των ατόμων που φοιτούν σε αυτό και η απόκτηση όσο το δυνατό μεγαλύτερου βαθμού αυτονομίας τους. Για το σκοπό αυτό στο ΚΔΗΦ

 λειτουργούν πέντε παραγωγικά εργαστήρια:

- Ανθοκομίας
- Εικαστικών
- Κατασκευής Κοσμημάτων
- Κατασκευής Μπομπονιέρων
- Μεταξοτυπίας-Προσκλητηρίων ΚΑΙ

Υλοποιούνται προγράμματα

- Ειδικής Εκπαίδευσης
- Φυσικής Αγωγής
- Στοματικής Υγιεινής
- Αυτόνομης Διαβίωσης και
- Τραπεζαρίας

Ταυτόχρονα, η Κοινωνική-Ψυχολογική υπηρεσία του Κέντρου παρέχει στους ωφελούμενους και τις οικογένειές τους συμβουλευτική υποστήριξη και υλοποιεί προγράμματα ανάπτυξης κοινωνικών δεξιοτήτων, με στόχο την ευαισθητοποίηση της κοινότητας, την ανάπτυξη συναισθημάτων αλληλεγγύης και σεβασμού της διαφορετικότητας αλλά και την κοινωνική ένταξη των ωφελουμένων.

Τέλος, οι ωφελούμενοι του Κέντρου έχουν τη δυνατότητα για ατομικές συνεδρίες λογοθεραπείας, εργοθεραπείας και φυσικοθεραπείας.

Το επιστημονικό προσωπικό του ΚΔΗΦ αποτελείται από ψυχίατρο, νευρολόγο, ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς, νοσηλεύτριες, γυμνάστρια, εργοθεραπευτή, λογοθεραπεύτρια, φυσιοθεραπεύτρια, εκπαιδευτές και ειδική παιδαγωγό.

Περισσότερες πληροφορίες για «Τα Παιδιά της Άνοιξης» και τις δράσεις τους θα βρείτε στην ιστοσελίδα ["tapaidiatisanoixis.gr"](http://tapaidiatisanoixis.gr) και στο facebook [«Τα Παιδιά της Άνοιξης»](#)

Η iSea είναι μία Περιβαλλοντική Οργάνωση που ιδρύθηκε το 2016 στη Θεσσαλονίκη με στόχο την προστασία των υδάτινων οικοσυστημάτων της Ελλάδας και της χλωρίδας και πανίδας που διαβιούν σε αυτά μέσα από την έρευνα, την ευαισθητοποίηση και την προώθηση πολιτικών προστασίας. Αποτελείται από μία ομάδα νέων και έμπειρων επιστημόνων που προέρχονται από διαφορετικούς κλάδους, αλλά θεωρούν την ενεργή εμπλοκή και την ουσιαστική συμβολή στην προστασία του περιβάλλοντος μονόδρομο. Η iSea δραστηριοποιείται σε τέσσερις κύριους πυλώνες: τα υδάτινα απορρίμματα, τα ξενικά είδη, την αλιεία και τη σχέση του ανθρώπου με τα υδάτινα οικοσυστήματα αναπτύσσοντας προγράμματα σε συνεργασία με φορείς στην Ελλάδα και το εξωτερικό, πραγματοποιώντας περιβαλλοντική έρευνα και αναλαμβάνοντας σχετικές δράσεις.

Στον πυλώνα της αλιείας η δράση της iSea αφορά τη διάχυση και την εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας και την καταγραφή των προβλημάτων που προκύπτουν. Επίσης, σε συνεργασία με επιστημονικούς φορείς στοχεύει στην έρευνα, τη λήψη μέτρων και την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης για την άσκηση της αλιείας υπό της αρχές της αειφόρου ανάπτυξης. Στα πλαίσια του πυλώνα των ξενικών ειδών η iSea σε συνεργασία με την επιστημονική κοινότητα έχει εδραιώσει δίκτυο έρευνας πολιτών που καταγράφει την παρουσία και την κατανομή των ειδών αυτών με σκοπό την ερμηνεία της εξάπλωσής τους και τη λήψη μέτρων. Σχετικά με τον πυλώνα των υδάτινων απορριμμάτων, η iSea πραγματοποιεί πρόγραμμα για την αντιμετώπιση του φαινομένου σε συνεργασία με κρατικούς και τοπικούς φορείς, ενώ παράλληλα αναπτύσσει ερευνητική δραστηριότητα και οργανώνει ενημερωτικές δράσεις για την ευαισθητοποίηση του κοινού, τη λήψη μέτρων και την ανάπτυξη πολιτικών με στόχο την πρόληψη και την αντιμετώπιση του προβλήματος.

Στα πλαίσια του πυλώνα που αφορά τη σχέση του ανθρώπου με τα υδάτινα οικοσυστήματα, η iSea ασχολείται με την επιστημονική μελέτη της σχέσης αυτής, η οποία μπορεί να αποτελέσει τη βάση για την αντιμετώπιση των σύγχρονων περιβαλλοντικών προβλημάτων. Επιπλέον, η iSea αναπτύσσει προγράμματα και δράσεις περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης του κοινού. Στόχο της οργάνωσης αποτελεί η ευαισθητοποίηση και ενημέρωση για τα υδάτινα οικοσυστήματα και τα σύγχρονα προβλήματα που αυτά αντιμετωπίζουν, η εμπλοκή των συμμετεχόντων σε βιωματικές δράσεις και η ενεργός συμμετοχή των πολιτών στην προστασία των υδάτινων οικοσυστημάτων. Τα προγράμματα και οι δράσεις περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης της iSea αφορούν ενήλικες και μαθητές, γενικής και ειδικής εκπαίδευσης.

Περισσότερες πληροφορίες για την iSea και τη δράση της μπορείτε να βρείτε στο <https://isea.com.gr/>

